

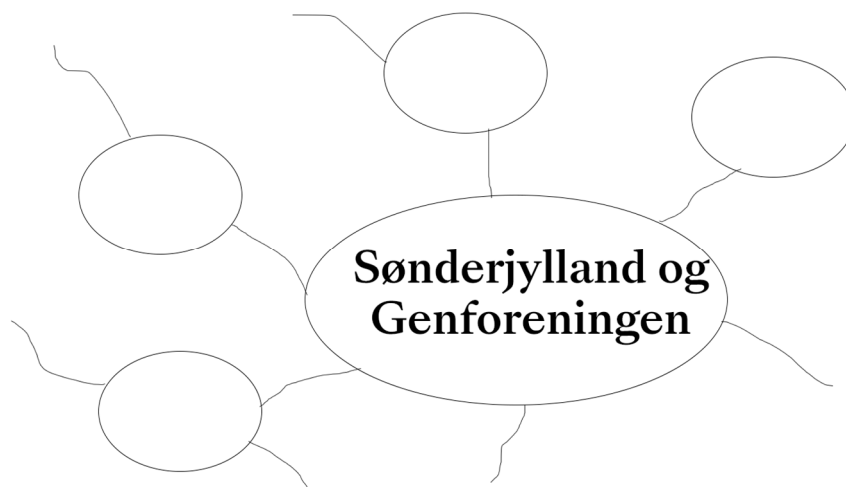
Hvad ved I allerede?

Historien om Sønderjyllands genforening med Danmark og områdets historie er spændende, men den kan dog til tider være lidt forvirrende.

Inden I går i gang med materialet skal I nu i små grupper lave et mindmap, om alt det I ved om Sønderjylland og Genforeningen i 1920. Skriv alt det ned, som I kan komme i tanke om. Når I har gjort det, skal I lave ét stort mindmap i klassen.

Når I har arbejdet med Historiedystens platform og opgaver, kan I skrive alt det nye I har lært ind i klassens mindmap. Så er I klar til quizrunden!

Mindmap

Gården

I 1864 var Danmark i krig mod Preussen og Østrig. Danskerne tabte krigen, og under de efterfølgende fredsforhandlinger måtte den danske kong Christian 9. opgive de tre hertugdømmer Slesvig, Holsten og Lauenborg.

- A) Se videoen Sønderjylland under tysk styre 1864-1920 (nr. 1). Brug kortet i bilag 1, og indtegn det danske kongerige, samt hver af de tre hertugdømmer.

Da Slesvig efter 1864 var blevet tysk, måtte de danske sønderjyder ty til deres kreativitet for at vise deres danske sindelag.

- B) Læs teksten At vise danskhed (nr. 2). Er de nedenstående udsagn sande eller falske?

Udsagn	Sandt	Falsk
Alt der kunne opfattes som støtte til den danske sag, blev forbudt at vise offentligt.		
Danskerne plantede rød-hvide blomster for at vise sin danskhed.		
Danskerne sang "Der er et yndigt land" hver gang en tysk politibetjent kom forbi.		
Man fremavlede en gris, der var rødlig med en hvid stribe på midten, så det lignede det danske flag.		
Man trænede sine hunde til ikke at spise en pølse, hvis man kaldte pølsen "en tysker".		

Skolen

Med overtagelsen af Slesvig begyndte preusserne at gøre de danske skoler mere tyske. Klik ind på skolen ved gården (nr. 3).

- A) Se videoen De danske skoler (nr. 1) og læs teksten Undervisning i den tyske skole (nr. 2). Skriv ned hvad eleverne i den tyske skole skulle lære om. Sammenlign dine noter med dine klassekammerater. Har I skrevet det samme ned?

I går også i skole, men det er ikke helt den samme skole som de sønderjyske skolebørn gik i, da Sønderjylland var under tysk styre.

- B) Skriv ned hvilke fag I har i skolen, og hvad I lærer i dem. Hvilke emner har I sidst haft om i historie? Hvilke andre fag har I? Når I har skrevet jeres liste, skal I sammenligne med den tyske skole i Sønderjylland.

FREDERIKSBORG

Nationalhistorisk
Museum

For de danske sønderjyske børn var det et vilkår, at man gik i en skole, der ikke var dansk. I skolen blev man undervist på tysk, og undervist i emner, som ens egne forældre måske ikke følte der skulle undervises i.

- C) Forestil dig, at du gik i en tysk skole i Sønderjylland, da det var under tysk styre. Skriv et indlæg i en dagbog om, hvad du havde lavet i skolen og hvordan du syntes det var.

De danske forældre i Sønderjylland lod ikke bare den tyske skole overtage deres børns opdragelse. Derfor satte de en masse projekter i gang, der skulle give de danske børn en god dansk uddannelse.

- D) Læs teksten om Det danske modsvar (nr. 3). Nedenfor er en række udsagn om, hvordan den danske bevægelse sikrede en form for dansk skolegang. På den ene side står der et spørgsmål. Det skal forbindes med det rigtige svar på den anden side.

Hvad oprettede man i 1892?	Udsendte stileopgaver, ligesom man gjorde i skolen.
Hvad kunne man lære på de danske efter- og højskoler?	'Den Nordslesvigske Skoleforening' også kaldet Skoleforeningen.
Hvad gjorde en vandrerlærer?	'Illustreret Børneblad for Nordslesvig'.
Hvad startede man i 1890?	Christian 4., Tordenskjold og danske steder i Nordslesvig
Hvad kunne man blandt læse om i 'Illustreret Børneblad for Nordslesvig'?	Gik rundt til de forskellige gårde og underviste egnens børn i dansk.
Hvordan prøvede 'Illustreret Børneblad for Nordslesvig' at lave en dansk skole	Dansk sprog og kultur

Forsamlingshuset

De danske sønderjyder kunne ikke forsamle sig alle steder. Derfor oprettede de forsamlingshuse i hele Sønderjylland, så de kunne holde møder og være sociale og danske sammen. Gå tilbage til gården klik dig ind i forsamlingshuset (nr. 4).

- A) Læs teksten Foredragsvirksomhed (nr. 1). Se herefter listen af forsamlingshuse i bilag 2. Se på et kort over Sønderjylland. Er der et område, hvor der er flere end andre? Og blev der bygget mange forsamlingshuse i nogle bestemte år?

Sønderjylland er i dag blandt andet kendt for dets store kaffebord med en masse forskellige kager! Kagerne skulle jo bages af de danske koner, så derfor skulle der bruges en masse ingredienser.

- B) Læs teksten Det sønderjyske kaffebord (nr. 2). Du skal nu finde ud af, hvor mange ingredienser man skal bruge til et sønderjysk kaffebord. Find opskrifter på følgende kager: Rugbrøds slagkage og stribetærte, der er bløde kager, og goderåd og fedtkager, som er hårde kager
Husk, at der til et sønderjysk kaffebord er syv bløde og syv hårde kager.

Ved møderne i forsamlingshuset blev der ofte sunget mange sange. Det var ikke noget de tyske myndigheder var glade for!

- C) Læs teksten Danske sange (nr. 3). Læs herefter uddraget af *Det haver så nyligen regnet* i bilag 3. Analyser teksten sammen i klassen og undersøg, hvorfor de danske sønderjyder så godt kunne lide den. Hvad siger den om de danske sønderjyder under tysk styre?
- D) Læs herefter uddraget af *Det har været et vildt og voldsomt regnvejr* af Sigurd Barrett i bilag 4. Han skrev den i 2019 på melodien til *Det haver så nyligen regnet*. Analysér teksten, hvilken historie vil den fortælle? Er det en anderledes historie end den som *Det haver så nyligen regnet* fortæller?

Den stærke danske bevægelse var en torn i øjet på de tyske myndigheder. Derfor forsøgte de at standse den danske bevægelse på en række forskellige måder.

- E) Læs teksten Tysk modstand mod den danske bevægelse (nr. 5). Notér løbende, hvordan myndighederne forsøger at kontrollere den danske bevægelse. Diskuter herefter med dine klassekammerater, hvorfor de gjorde det, og om I tror, at det virkede?

1. verdenskrig

I 1914 startede 1. verdenskrig efter mordet på en østrig-ungarsk tronarving. Krigen blev udkæmpet mellem en række stater i to forskellige alliancer. Gå tilbage til gården og klik på faren og sønnen (nr. 5).

- A) Læs teksten Sønderjyder under 1. verdenskrig (nr. 1). Brug kortet i bilag 5, og indtegn de forskellige alliancer. Farvelæg Tysklands allieret og fjender i hver sin farve. Hvordan er Tysklands situation? Hvor er dets fjender?

Da krigen brød ud, begyndte de tyske myndigheder at arrestere mange af de danske sønderjyder, som ikke var blevet sendt til fronten.

- B) Læs teksten Internering af ledende sønderjyder (nr. 3). Diskuter med din sidemand, hvorfor de tyske myndigheder arresterede sønderjyderne? Hvad var de bange for, at de danske sønderjyder kunne finde på? Er klassen enig?

1. Verdenskrig var en blodig og hård krig i skyttegravene. Mange døde, men den ændrede også drastisk tilværelsen i det man kaldte 'hjemmefronten', altså hjemme i de deltagende lande. Sådan var det også i Sønderjylland.

- C) Se videoen Hjemmefronten under 1. Verdenskrig (nr. 2). Forestil dig nu, at du er en journalist fra Danmark. Du har smuglet dig over Kongeåen og ind i Sønderjylland. Du skal skrive en reportage hjem til avisen. Hvad skriver du? Skriv en overskrift og mindst fem vigtige punkter, som du gerne vil have med i din artikel.

Afstemningen

Efter Tysklands nederlag i 1. Verdenskrig var der fredsforhandlinger i Versailles i Frankrig. Ved disse forhandlinger bestemte de sejrende magter, hvad fredsaftalen skulle indeholde. Gå tilbage til gården og klik dig i gårdens stue (nr. 6)

- A) Læs teksten Afslutningen på 1. verdenskrig (nr. 1). Hvad indeholdt fredstraktaten af bestemmelser?

Et af kravene i fredstraktaten var, at der skulle være folkeafstemninger i Slesvig om hvilket land, området skulle være en del af. Ved disse afstemninger var der en række regler og bestemmelser for, hvordan det skulle foregå.

- B) Se videoen Afstemningsdagen (nr. 2). Se på kortet i bilag 6 og tegn de to afstemningszoner ind. Ved hver af zonerne skal du også skrive, hvilke regler der var for afstemningen. Stemte zonen samlet? Hvem havde lov til at stemme? Hvordan blev resultatet?

Ved afstemningen blev der lavet valgplakater, som skulle påvirke folk til at stemme enten dansk eller tysk. Ligesom vi kender valgplakater fra når der f.eks. er valg til Folketinget i dag.

- C) Se plakaten i bilag 7. Lav en billedanalyse af plakaten. Se efter hvilke symboler og hvilke farver, der bliver brugt. Hvilken stemning udstråler plakaten? Hvad tror du, at plakaten vil have dig til at gøre?

Genforeningsfesten

Med afstemningen i 1920 blev Sønderjylland genforenet med Danmark, og det blev fejret i løbet af sommeren med et kongeligt ridt ned igennem Sønderjylland. Det startede den 10. juli, da kong Christian 10. red over grænsen på en hvid hest. Kongen skulle besøge mange byer på sin tur igennem Sønderjylland. Gå tilbage til gården og klik på skiltet 'Dybbøl' (nr. 7) for at komme til Dybbøl Banke.

- A) Se videoen Christian 10. rider over den gamle grænse (nr. 1). Du skal nu hjælpe kongen med at planlægge sin tur. Han skal vide, hvor langt han skal rejse imellem turens stop, og hvor hurtigt han skal være.

STED	DATO	TID	TRANSPORT-MIDDEL	KM AFSTAND	GENNEMSNIITS-HASTIGHED
Frederikshøj	10. juli	09.00	Hest	-	-
Christiansfeld	10. juli	10.00	Hest		
Haderslev	10. juli	12.30	Bil		
Aabenraa	10. juli	18.30	Skib		
Sønderborg	11. juli	09.00	Skib		
Dybbøl	11. juli	12.00	Bil		
Gråsten	12. juli	13.00	Bil		
Kruså	12. juli	13.30	Bil		
Tønder	12. juli	16.00	Bil		
Møgeltønder	12. juli	17.30	Bil		

Hele turen var en stor fest, men den helt store fest var på Dybbøl Banke den 11. juli, med en masse glade mennesker, der fejrede genforeningen og kongefamilien.

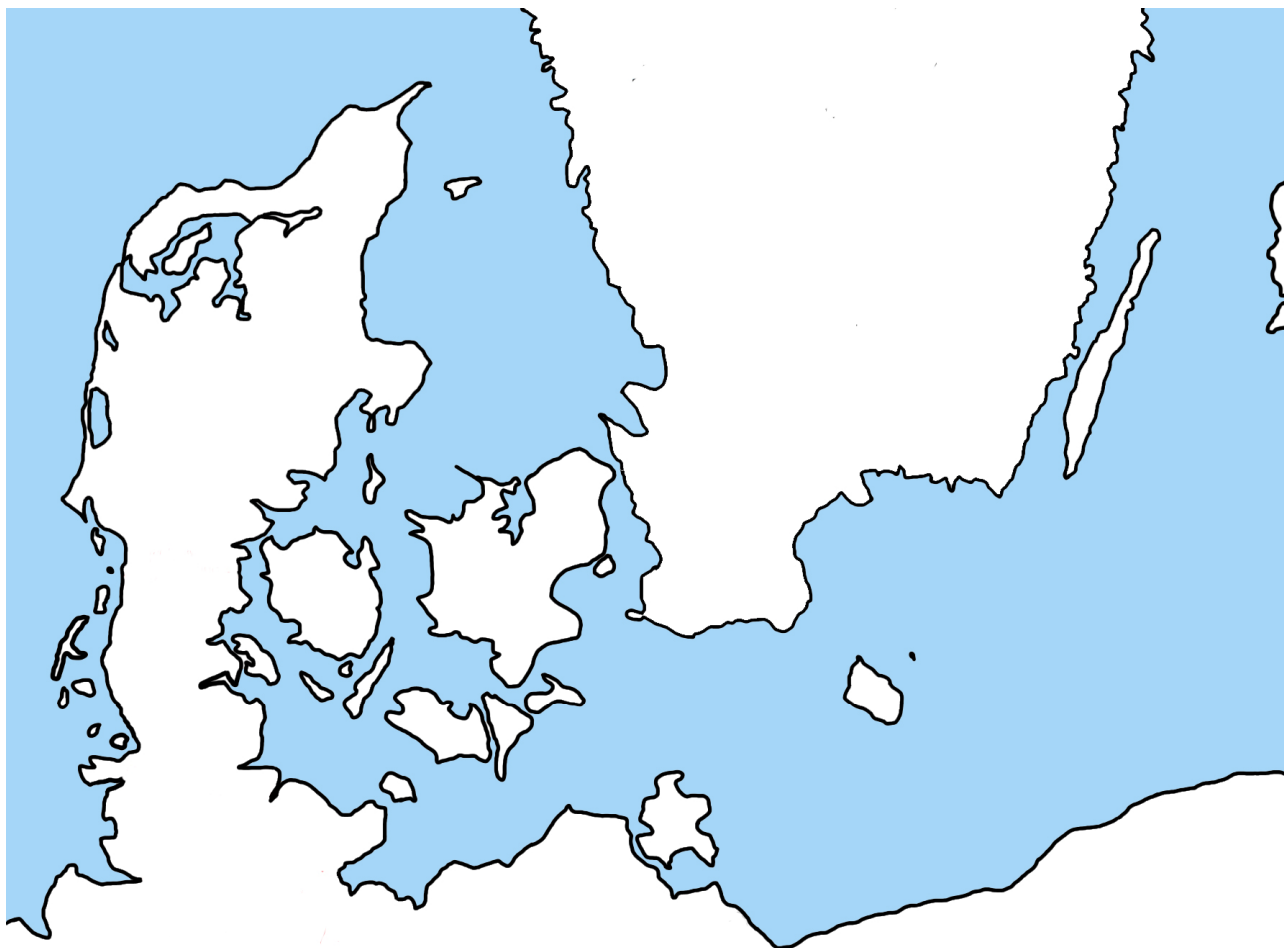
- B) Læs teksten Genforeningsfestlighederne (nr. 2). Du er nu igen journalist, og er blevet sendt til Sønderjylland for at dække festen. Hvordan skal din artikel være? Find på en overskrift, og skriv om festlighederne.

Afslutning

Du har nu gennemgået alle opgaver i undervisningsmaterialet, og er blevet klogere på Sønderjyllands forvirrende og komplicerede historie fra 1864 og frem til 1920. Opdater dit mindmap fra starten, og lav det store fælles mindmap i klassen færdigt.

Held og lykke med Historiedystens første runde!

Bilag 1) Kort over Danmark

Bilag 2) Tabel over årstal forsamlingshuse

Bovlund	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1870
Skrave	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1892
Øster Lindet	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1895
Vodder	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1896
Bevtoft	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1897
Nustrup	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1898
Agerskov	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1903
Rødding	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1903
Skærbæk	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1903
Brøns	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1905
Hjerting	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1905
Roager	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1905
Rurup	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1905
Fol	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1906
Høgsbro	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1906
Skodborg	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1906
Brendstrup	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1907
Hygum	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1907
Jels	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1908
Spandet	Haderslev Kreds (Vesteramt)	1909
Tyrstrup	Haderslev Kreds (Østeramt)	1897
Haderslev	Haderslev Kreds (Østeramt)	1902
Anslet	Haderslev Kreds (Østeramt)	1905
Hoptrup	Haderslev Kreds (Østeramt)	1906
Hyrup	Haderslev Kreds (Østeramt)	1906
Vedsted	Haderslev Kreds (Østeramt)	1906
Kastvraa	Haderslev Kreds (Østeramt)	1908
Aabenraa	Aabenraa Kreds	1900
Tyrsbøl	Aabenraa Kreds	1906
Genner	Aabenraa Kreds	1908
Nørre Hostrup	Aabenraa Kreds	1909
Bolderslev	Aabenraa Kreds	1910
Hjortkær	Aabenraa Kreds	1910
Sottrup	Sønderborg Kreds	1898
Nybøl	Sønderborg Kreds	1900
Nordborg	Sønderborg Kreds	1906
Nordborg	Sønderborg Kreds	1906
Tandslet	Sønderborg Kreds	1906
Egen	Sønderborg Kreds	1908
Visby	Tønder Kreds	1894
Døstrup	Tønder Kreds	1906

Brede	Tønder Kreds	1907
Møgeltønder	Tønder Kreds	1907
Jejsing	Tønder Kreds	1909
Emmerlev	Tønder Kreds	1910
Ballum	Tønder Kreds	1911
Bylderup	Tønder Kreds	1911

Kilde: N. Hansen: Forsamlingshusene i Nordslesvig, Sønderjyske Årbøger 1912, s. 46-128.

Bilag 3) Johan Ottosen: Det haver så nyligen regnet (Uddrag)

1. Det haver så nyligen regnet,
det har stormet og pisket i vor lund.
Frø af ugræs¹ er føget over hegnet,
åg på nakke og lås for vor mund.
Årets løb har sin lov,
der blev lyst i vor skov,
ak, hvor kort, indtil alt er stormens rov.
2. Det har regnet - men regnen gav grøde,
det har stormet - men stormen gjorde stærk.
Som de tro'de, at skoven alt var øde,
så de vårkraftens spirende værk.
For de gamle, som faldt,
er der ny overalt,
de vil møde, hver gang der bliver kaldt.
3. Og de tro'de, at hjertebånd kan bryde,
og de tro'de, at glemmes kan vor ret!
De skal vide, de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.
Thi som årene randt,
sås det: båndene bandt,
kræfter fødtes for kræfterne, som svandt.

Bilag 4) Sigurd Barrett: Det har været et vildt og voldsomt regnet

1. Det har været et vildt og voldsomt regnvejr,
og det drypper fra træerne endnu.
Frygt for andre har hersket på vor egn her,
fremmedhad sprængte tillids bånd itu.
Det gi'r lysere vejr,

¹ Ugræs betyder ukrudt

når man rummer enhver
og har folket og sammenholdet kær.

2. Det har været et voldsomt vejr herhjemme,
stormen tog hvert et nyudsprunget blad.
Vi har hørt frygtens onde, kolde stemme,
den har prædikeret om fjendtlighed og had.
Og når intet var trygt,
har i afmagt vi søgt
denne stemme, som spreder angst og frygt.
3. Men med stemmer skal frygten overvindes,
står vi sammen, vi lyset bryde frem.
Sol skal skinne, og fællesskab skal findes,
fred skal genskabes i vort gamle hjem.
Ræk din hånd til din bror,
ned mod syd, op mod nord,
vi er ét, uanset hvor end vi bor.

Bilag 5) Kort over Europa ved 1. Verdenskrigs udbrud

Bilag 6) Kort over Slesvig.

Bilag 7) Afstemningsplakat: Vågn op og stem for Danmark

